

A RENDSZEREZŐ KÉPESSÉG FEJLŐDÉSE 4–8 ÉVES KORBAN

Zentai Gabriella

Békés Megyei Tudásház és Könyvtár

Kulcsszavak: rendszerező képesség, DIFER, keresztmetszeti vizsgálat

A rendszerező képesség a gondolkodás egyik alapvető képessége. A rendszerező képesség megfelelő fejlettsége szükséges ahhoz, hogy a gyermekek iskolai tanulása zökkenőmentes legyen, és felnőttkorukban a mindennapok problémahelyzeteiben boldogulni tudjanak. Olyan képességek, melyek fejlesztése az óvodai nevelés és az iskolai oktatás kiemelt feladata. A képességfejlesztés szempontjából az óvodáskor szenzitív időszaknak tekinthető, ebben az időszakban kezd el a rendszerező képesség intenzíven fejlődni, ekkor van a legnagyobb esély arra, hogy a képesség fejlődésébe fejlesztőprogramokkal hatékonyan beavatkozassunk. Az óvodáskori képességfejlesztés alapjául olyan mérőeszközök szolgálnak, melyek segítségével diagnosztizálhatjuk a fejlesztés előtti állapotot, és a fejlesztés hatását is kimutathatjuk. Az óvodáskori fejlesztés nagyban megkönnyítheti az óvoda-iskola közötti átmenetet.

Előadásomban a rendszerezési képesség fejlettségének mérésére kidolgozott diagnosztikus, kritériumorientált tesztet mutatom be. A teszt egyéni vizsgálattal rövid idő alatt felvehető, illeszkedik a DIFER programcsomag tesztrendszerébe. Kutatási célom volt a teszt megbízható működésének vizsgálata, az elemi rendszerező képesség fejlődési folyamatának feltárása 4–8 éves korban, valamint az elemi rendszerező képesség elsajátítási szintjeinek megállapítása.

Az elemi rendszerező képesség összetevőit Nagy József kutatásainak köszönhetően ismerjük. A teszt négy rendszerező készség fejlettségének megállapítására alkalmas: kereső felismerés, szelektálás, szortírozás és sorképzés. Összesen 50 itemet tartalmaz. Az elemi rendszerező képesség tesztet középsős, nagycsoportos óvodásokból, első és második osztályos tanulókból álló mintán mértem be. A mintát összesen 380 fő alkotta. Az elemi rendszerező képesség teszt fejlesztése során megállapítottam, hogy a teszt megbízhatóan, jól működik a vizsgálat korosztályon belül. A két tesztváltozat reliabilitása $0,88$ és $0,89$.

Előadásomban bemutatom az elemi rendszerező képesség fejlődési folyamatát. A képesség középső csoportban átlagosan 81% pontos fejlettséggel jellemezhető, második osztályra 92%pontra emelkedik az átlag.

Meghatároztam az elemi rendszerező képesség fejlődési folyamatának ismeretében a képesség elsajátítási szintjeinek határát: előkészítő, kezdő, haladó, befejező, optimális. A gyermekek 29%-a már középső csoportban eléri az optimális elsajátítás szintjét, második osztályra ez az arány 78%-ra nő. Azt is megállapítottam, hogy az előkészítő és a kezdő szinteken lévő tanulók aránya csekély: középső csoportban 17%, nagycsoportban 16%, első osztályban 7%, második osztályban 2%. Ezek szerint még a másodikosok között is vannak olyanok, akik ezt az elemi képességet nem birtokolják megfelelő mértékben. A pedagógusok fontos feladata ezeknek a gyermeknek az irányított fejlesztése.

E kutatásnak köszönhetően a DIFER programcsomag egy újabb területtel, az elemi rendszerező képességgel bővíthet.

A vizsgálat az OTKA K 68798 keretében zajlott.